

تغییر بازنمایی آوایی با رویکرد روان شناسی زبان: نقش تحصیلات و سن

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۱/۱۱ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۱۹

خلاصه

مقدمه: نگاهی نو به علوم از جمله نگاه روان شناختی به کارکردهای شناختی ذهن از جمله زبان از تحقیقات مورد علاقه دانشمندان می باشد. از کارکردهای روان شناختی مغز در گونه بنایی ترکی تبدیل واج /e/ در هجای آخر اسامی زنانه به واج [æ] در گفتار است. با این که اکثر اسامی زنانه در این گونه، وام‌واژه هستند، ولی همه این واژه‌ها در گفتار و زبان محاوره‌ای تابع گونه بنایی هستند. البته لازم به توضیح است که این کاملاً بستگی به تحصیلات و سن دارد. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر تاثیر متغیرهای روان شناختی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی است.

روش کار: در این پژوهش روش جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه می باشد. ۶۰ اسم زنانه از ۶۰ سخنگوی بومی زبان گونه بنایی بعد از مصاحبه جمع‌آوری شد. به این صورت که از همه این ۶۰ آزمودنی خواسته شد که خودشان را معرفی کنند. آزمودنی‌ها براساس متغیر تحصیلات به سه گروه و براساس سن به دو گروه تقسیم شدند. به خاطر بی‌سواد بودن بعضی از آزمودنی‌ها، فقط سبک محاوره‌ای و گفتاری بررسی شد. داده‌های پژوهش با استفاده از نمودارهای ستونی تجزیه و تحلیل شدند.

نتایج: تحلیل داده‌ها نشان می‌دهند که متغیرهای روان شناختی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی تاثیر گذار است. **نتیجه‌گیری:** در واقع می‌توان گفت که بازنمایی آوایی واج /e/ در این گونه تابعی از متغیرهای روان شناختی است.

کلمات کلیدی: گونه بنایی، متغیرهای روان شناختی، تحصیلات و سن، نام‌های زنانه، هجای پایانی

یوسف حضرتی*^۱

^۱ استادیار، گروه زبان شناسی دانشگاه پیام نور، تهران، ایران
(نویسنده مسئول)

Email: Hazratiyosef@gmail

مقدمه

آذربایجان و آذربایجان گروه جنوبی، شامل لهجه‌های تمامی مناطق ترک نشین ایران، از جمله استان‌های آذربایجان غربی، شرقی، اردبیل، زنجان و قزوین است (۵). امروزه یکی از اساسی‌ترین مباحث مطرح در روان شناسی زبان، مبحث بازشناسی واژه یا به عبارت دیگر شیوه دسترسی به واژه‌ها توسط گویشوران زبان است (۶). گونه بنابی (Bonabi variety) ترکی آذربایجانی یکی از گونه‌های مهم ترکی آذربایجانی است که در شهرستان بناب به آن تکلم شود. این شهر، در شمال غرب ایران و جنوب غربی استان آذربایجان شرقی واقع است. شهرستان بناب، از شرق به مراغه، از شمال به عجب‌شیر، از جنوب به ملکان و از غرب به دریاچه ارومیه محدود است. جمعیت این شهر طبق آخرین سرشماری ۱۳۴۸۹۲ نفر است که ۸۵۲۷۴ نفر در شهر و ۴۹۶۱۸ نفر در روستا زندگی می‌کنند. مساحت آن ۷۷۹ کیلومتر مربع و ششمین شهر بزرگ استان می‌باشد. گونه بنابی متعلق به گروه زبان آذربایجان جنوبی است و از نظر واج‌شناسی ۲۳ همخوان (consonant) و ۹ واکه (vowel) دارد. همخوان‌ها و واکه‌های زبان ترکی آذربایجانی به شرح زیر است (۷).

روانشناسی زبان علم مطالعه عوامل روان‌شناختی و عصب‌شناختی اکتساب، کاربرد، درک و تولید زبان است. مطالعات اولیه در حوزه روان‌شناسی زبان عمدتاً فلسفی است؛ زیرا در گذشته داده‌های منسجمی درباب نحوه عملکرد مغز در دسترس نبوده است. روان‌شناسی زبان به مطالعه آن دسته از فرایندهای شناختی می‌پردازد که تولید جملات دستوری و معنادار و نیز درک واژه‌ها، پاره‌گفتارها، و متن را ممکن می‌سازند (۱). پردازش آواهای زبانی در مغز بر اساس مشخصات طیفی-زمانی آنها و به مدد سرنخ‌های صوت شناختی انجام می‌گیرد یا بر اساس مشخصه‌های انتزاعی واجی (۲). زبان ترکی در تقسیم‌بندی زبان‌ها بر اساس ساختمان کلمات، جزو زبان‌های پیوندی (agglutinative) است (۳) و به طور خاص یک زبان پیوندی پسوندی است (۴). بنابراین زبان ترکی آذربایجانی نیز جزو زبان‌های پیوندی است. در زبان‌های پیوندی ریشه فعل به صورت ثابت باقی می‌ماند و به هیچ وجه تغییر نمی‌کند و پسوندها به آن وصل می‌شوند. زبان آذربایجانی بر اساس جدایی کشور آذربایجان و آذربایجان ایران، به دو گروه شمالی و جنوبی تقسیم می‌شود، آذربایجانی شمالی مربوط به کشور

جدول ۱- همخوان‌های زبان ترکی آذربایجانی

معنی فارسی	مثال	همخوان	ردیف	معنی فارسی	مثال	همخوان	ردیف
آب	/su/	/s/	۱۳	عسل	/bal/	/b/	۱
لیمو	/lumu/	/l/	۱۴	مرد	/cifil/	/c/	۲
جو	/arpa/	/r/	۱۵	به	/heival/	/h/	۳
برگ پاییزی	/xæzæll/	/x/	۱۶	روغن	/jay/	/j/	۴
عروس	/tælin/	/t/	۱۷	گره	/pific/	/p/	۵
عصا	/tjælic/	/tj/	۱۸	فیل	/fill/	/f/	۶
آهو	/dʒeiran/	/dʒ/	۱۹	کلاغ	/garga/	/g/	۷
باران	/yayij/	/y/	۲۰	دادن	/vermæc/	/v/	۸
ژاکت	/zaket/	/z/	۲۱	گوزن	/maral/	/m/	۹
سیخ	/fij/	/f/	۲۲	انار	/nar/	/n/	۱۰
مزرعه	/zæmi/	/z/	۲۳	خار	/titjan/	/t/	۱۱
				رگ	/damar/	/d/	۱۲

معنی فارسی	مثال	مشخصات	واکه	ردیف
خانه	/ev/	پیشین - گسترده - نیمه افراشته	/e/	۱
کلاه	/børc/	پیشین - گرد - نیمه افراشته	/ø/	۲
سگ	/it/	پیشین - گسترده - افراشته	/i/	۳
ترک	/tyrc/	پیشین - گرد - افراشته	/y/	۴
روغنی	/jalylw/	پسین - گسترده - افراشته	/w/	۵
بلند	/udʒa/	پسین - گرد - افراشته	/u/	۶
هیزم	/odun/	پسین - گرد - نیمه افراشته	/o/	۷
دست	/æll/	پیشین - گسترده - افتاده	/æ/	۸
پدر	ata	پسین - گسترده - افتاده	/a/	۹

فرانشاخت مورد بررسی قرار می‌گیرد و قواعد پایه ای که برای یادگیری زبان در همه فرهنگ ها و نژادها وجود دارد تبیین کننده نحوه آرایش، نحو و معنای کلماتی است که از یک زبان به زبان دیگر وارد می‌شود (۹). بررسی واژگان زبان در تحقیقات مختلف مورد بررسی قرار گرفته است و نکته مشترک اکثر این تحقیقات پذیرش آرایش هجایی، هماهنگی با ساخت هجای جدید، همنوایی واج، هماهنگی واکه ای براساس فرایندهای فعال گونه زبان، هماهنگی واکه ای، کوتاه‌سازی و واژگانی از طریق حذف یک آوا یا زنجیره آوایی یا هجایی به دلایل غیرآوایی (۱۰-۱۸) می‌باشد. در حوزه واج‌شناسی و آواشناسی گونه بنایی زبان ترکی آذربایجانی مطالعاتی انجام نشده است. می‌توان گفت که هیچ مطالعه‌ای صورت نگرفته است، اما پژوهش‌های قابل توجهی در گونه‌های مختلف زبان ترکی آذربایجانی انجام یافته است و هر کدام از این پژوهش‌ها به نوعی به بررسی بخشی از واج‌شناسی و آواشناسی این زبان پرداخته‌اند.

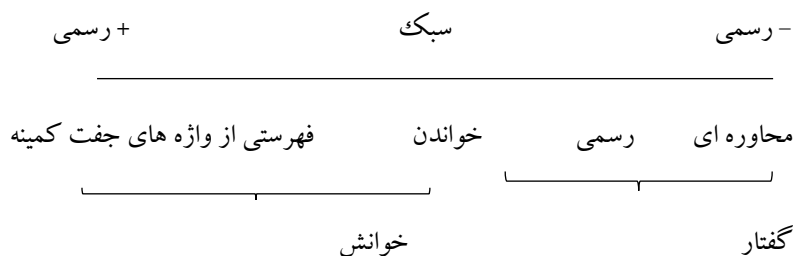
در ایران به خاطر پهناور بودن و جمعیت زیاد، زبان‌ها و گویش‌های زیاد و متنوعی رایج است. نظیر، زبان فارسی، ترکی آذربایجانی، عربی، ارمنی و زبان‌ها و گویش‌های دیگر. بنابراین، ایران از گوناگونی آوایی و تنوع واجی برخوردار است. هرکشور یا جامعه‌ای زبان‌های مختلف و متنوع داشته باشد لابد گوناگونی آوایی و واجی هم دارد. لذا با توجه به وجود زبان-

همانطوری که در نظام واجی زبان ترکی آذربایجانی مشاهده می‌شود، واج‌های /e/ و /æ/ جزو واج‌های این زبان هستند. در گونه بنایی زبانی ترکی آذربایجانی این واج‌ها نیز وجود دارد. در بیشتر اسامی زنانه و زنانه که اکثر آن‌ها از زبان‌های فارسی و عربی وارد این گونه از زبان ترکی آذربایجانی شده‌اند، در گونه گفتاری و محاوره‌ای در جایگاه‌های هجای پایانی این اسامی واج /e/ تبدیل به واج /æ/ می‌شود. بعضی افراد نیز آن را به صورت /a/ تلفظ می‌کنند و همچنین بعضی وقت‌ها افراد آن را بدون هیچ تغییری /e/ تلفظ می‌کنند و البته این کاملاً بستگی به شرایط افراد از جمله: موقعیت اجتماعی، سن، جنس و گونه گفتاری، رسمی و نوشتاری زبان دارد، از این رو در این پژوهش به بررسی تأثیر متغیرهای روان شناختی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی در چارچوب پیشنهادی (۸) پرداخته می‌شود. هدف اصلی پژوهش حاضر یافتن پاسخ برای این پرسش است: متغیرهای روان شناختی نظیر تحصیلات و سن چه تأثیری بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی در سبک گفتاری و محاوره‌ای دارند.

واژگان دهنی، آن بخش از دستور گویشور زبان است که شامل اطلاعات واجی، واژی، معنایی و نحوی واژه‌ها و تک واژه‌های آن زبان است و تمامی این اطلاعات توسط مغز و بخش‌های

بنابراین، با مقایسه گویندگان جوان تر و مسن تر می توان جهت تغییر زبان را شناسایی کرد. روش زمان آشکار اجازه می دهد تا تغییر با تجزیه و تحلیل همزمان مورد مطالعه قرار گیرد. این در تضاد با زبان شناسی اجتماعی زمان واقعی است که ها را از دو نقطه در زمان مقایسه کند تا تغییرات را به طور مستقیم مشاهده کند. طبق تحلیل زمان ظاهری بیشتر ویژگی های زبان در دوران کودکی به دست می آیند و زمانی که فرد از سن معینی بگذرد نسبتاً بدون تغییر باقی می ماند. بنابراین، گفتار یک گوینده بازتابی از الگوهای گفتاری است که در طول یادگیری زبان در کودکی به دست آمده است (۶). زبان شناسی اجتماعی زمان واقعی یا فرضیه زمان واقعی (**real-time hypothesis**) یک روش تحقیق اجتماعی-زبانی است که به مشاهده تنوع زبانی و تغییر در پیشرفت از طریق مطالعات طولی می پردازد. مطالعات زمان واقعی با جمع آوری داده ها از یک جامعه گفتاری در چند نقطه در یک دوره معین، متغیرهای زبانی را در طول زمان ردیابی می کنند. در نتیجه، شواهد تجربی برای ثبات یا تغییر زبانی ارائه می دهد.

لباو معتقد است که پنج سبک مختلف محاوره ای (**casual**)، رسمی (**formal**)، خواندن (**reading**)، فهرستی از واژگان و جفت های کمینه (**minimal pair**) میزان رسمیت گفتار در موضوع گفتگو، مخاطبان، شنوندگان و بافت موقعیتی که فرد در آن قرار دارد را مشخص می کند. وی سبک های پیشنهادی خود را در انگاره زیر مشخص می کند.

شکل (۱). انگاره لباو

هستند. در گونه بنایی زبانی ترکی آذربایجانی این واج ها نیز وجود دارد. در بیشتر اسامی زنانه و زنانه که اکثر آن ها از زبان-

های ذکر شده و نیز وجود گویش ها، گونه ها و لهجه های مختلف آن ها می توان گفت که ایران یکی از جوامعی است که از تنوع واژگانی، نحوی، آوایی و واجی برخوردار است. زبان ترکی آذربایجانی یکی از زبان هایی است که گونه های مختلفی هم در ایران و هم در خارج از ایران دارد. بیوک رسول اوغلو در سال ۱۹۹۶ طی مقاله ای بر اساس ملاحظات میدانی و بر مبنای ۱- مشخصات آوایی، ۲- ویژگی های جغرافیایی مناطق و ۳- قواعد زبانی، لهجه های زبان ترکی آذربایجانی در شمال غربی ایران را به ۸ گروه به شرح زیر دسته بندی کرده است. ۱- لهجه تبریزی ۲- لهجه ارسباران ۳- لهجه یامچی ۴- لهجه ارومیه ۵- لهجه مراغه ۶- لهجه اردبیل ۷- لهجه زنجان ۸- لهجه همدان. وی باور دارد که گونه بنایی ترکی آذربایجانی جزو لهجه مراغه ای است.

طرح پیشنهادی لباو (**Labov**)

لباو در پژوهش های خود در سال های ۱۹۶۳، ۱۹۶۶ و ۱۹۷۲ نشان داد که میزان استفاده از گوناگونی آوایی با عوامل و متغیر های اجتماعی مانند، تحصیلات، سن، سبک گفتار رسمی و غیر رسمی، طبقه اجتماعی و تمایل سخنگویان زبان (گویشوران) با جامعه زبانی و اجتماعی محیط و پیرامون خود ارتباط تنگاتنگی دارند. یکی از فرضیه های لباو، فرضیه زمان ظاهری (**the apparent-time hypothesis**) است. فرضیه زمان ظاهری یک ساختار روش شناختی در زبان شناسی اجتماعی است که به موجب آن تغییر زبان با مقایسه گفتار افراد در سنین مختلف مورد مطالعه قرار می گیرد. اگر تغییر زبان در حال وقوع باشد، طبق نظریه زمان ظاهری نسل های قدیمی تر شکل اولیه ای از زبان و نسل های جوان تر نشان دهنده شکل بعدی خواهند بود.

همانطوری که در نظام واجی زبان ترکی آذربایجانی مشاهده می شود، واج های /e/ و /æ/ جزو واج های این زبان

واژگانی از طریق حذف یک آوا یا زنجیره آوایی یا هجایی به دلایل غیرآوایی (۱۰-۱۸) می باشد.

روش کار

روش پژوهش توصیفی و تحلیلی است. ابزار جمع آوری داده‌ها مصاحبه می‌باشد. در این تحقیق داده‌ها از طریق مصاحبه جمع آوری شدند به این صورت که از طریق مصاحبه از آزمودنی‌ها که اسم خودشان جزو اسامی مورد بررسی بوده خواسته شد که خودشان را معرفی کنند. آزمودنی‌ها به سبک گفتاری و محاوره‌ای خودشان را معرفی کردند و مصاحبه آن‌ها ضبط گردید و مورد بررسی قرار گرفت. جامعه آماری پژوهش کلیه زنان بنابی بودند که شرایط زیر را داشتند. ۱- بومی شهر بناب بودند و ۲- اسم این افراد جزو اسامی زنانه بود که هجای پایانی اسامی آن‌ها به /e/ ختم می‌شد. در انتخاب حجم نمونه از روش هدفمند استفاده شد. شرکت کنندگان در این پژوهش ۶۰ نفر زن به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند که سن آن‌ها بین ۳۰ تا ۸۰ سال و میانگین سنی‌شان ۵۴/۳۸ بود. آزمودنی‌ها براساس متغیر تحصیلات به سه گروه بی‌سواد (افرادی که اصلاً سواد نداشتند) کم‌سواد (افرادی که مدرک دوره اول و دوم ابتدایی داشتند) و باسواد (افرادی که دوره متوسطه و بالاتر داشتند) و براساس سن به دو گروه (۳۰-۵۰) و (۵۱-۸۰) تقسیم شدند. داده‌های پژوهش با استفاده از نمودارهای ستونی (column chart) تجزیه و تحلیل شدند. به خاطر بی‌سواد بودن بعضی از آزمودنی‌ها، فقط سبک محاوره‌ای و گفتاری بررسی شد. جدول شماره (۱) سن، میزان تحصیلات، تعداد آزمودنی‌ها و تعداد اسامی زنانه هر یک از گروه‌ها را نشان می‌دهد.

های فارسی و عربی وارد این گونه از زبان ترکی آذربایجانی شده‌اند، در گونه گفتاری و محاوره‌ای در جایگاه‌های هجای پایانی این اسامی واج /e/ تبدیل به واج /æ/ می‌شود. بعضی افراد نیز آن را به صورت /a/ تلفظ می‌کنند و همچنین بعضی وقت‌ها افراد آن را بدون هیچ تغییری /e/ تلفظ می‌کنند و البته این کاملاً بستگی به شرایط افراد از جمله: موقعیت اجتماعی، سن، جنس و گونه گفتاری، رسمی و نوشتاری زبان دارد، از این رو در این پژوهش به بررسی تأثیر متغیرهای روان شناختی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنابی ترکی آذربایجانی در چارچوب پیشنهادی (۸) پرداخته می‌شود. هدف اصلی پژوهش حاضر یافتن پاسخ برای این پرسش است: متغیرهای روان شناختی نظیر تحصیلات و سن چه تأثیری بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنابی ترکی آذربایجانی در سبک گفتاری و محاوره‌ای دارند.

واژگان دهنی، آن بخش از دستور گویشور زبان است که شامل اطلاعات واجی، واژی، معنایی ونحوی واژه‌ها و تک واژه‌های آن زبان است و تمامی این اطلاعات توسط مغز و بخش‌های فراشناخت مورد بررسی قرار می‌گیرد و قواعد پایه‌ای که برای یادگیری زبان در همه فرهنگ‌ها و نژادها وجود دارد تبیین کننده نحوه آرایش، نحو و معنای کلماتی است که از یک زبان به زبان دیگر وارد می‌شود (۹). بررسی واژگان زبان در تحقیقات مختلف مورد بررسی قرار گرفته است و نکته مشترک اکثر این تحقیقات پذیرش آرایش هجایی، هماهنگی با ساخت هجای جدید، همنوایی واج، هماهنگی واکه‌ای براساس فرایندهای فعال گونه زبان، هماهنگی واکه‌ای، کوتاه‌سازی

جدول (۳). سن، میزان تحصیلات، تعداد آزمودنی‌ها و تعداد اسامی در پژوهش

گروه بندی	تعداد کل اسامی تلفظ شده	تعداد کل اسامی زنانه	تعداد افراد برای هر اسم	سن افراد	سطح تحصیلات
گروه یک	۱۸۰	۶۰	۱	۳۰-۵۰	بی‌سواد
			۱		کم‌سواد
			۱		باسواد

بی سواد	۱				
کم سواد	۱	۵۱-۸۰	۶۰	۱۸۰	گروه دوم
باسواد	۱				

نتایج
خاطر زیاد بودن شرکت کننده و اسم زنانه فقط ۲۰ مورد در جدول زیر شرح داده شده است.

جهت پاسخ به پرسش‌های مطرح شده، ابتدا به بررسی تاثیر متغیرهای اجتماعی تحصیلات و سن (۳۰-۵۰) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه پرداخته می‌شود. به

جدول ۴. ۲۰ نمونه از تلفظ رسمی، تحصیلات، سن، تعداد آزمودنی، بازنمایی آوایی اسم و بازنمایی آوایی واج /e/

ردیف	واچی اسامی زنانه	صورت اسم	سن به سال	تحصیلات	تعداد آزمودنی	صورت آوایی اسم	بازنمایی آوایی واج /e/
				بی سواد	۱	/azadæ/	/æ/
۱	آزاده	/azade/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/azadæ/	/æ/
				باسواد	۱	/azade/	/e/
				بی سواد	۱	/asi j æ/	/æ/
۲	آسیه	/asi j e/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/asi j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/asi j e/	/e/
				بی سواد	۱	/il ahæ/	/æ/
۳	الیه	/el ahe/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/il ahæ/	/æ/
				باسواد	۱	/el ahe/	/e/
				بی سواد	۱	/af sanæ/	/æ/
۴	افسانه	/æf sane/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/æf sanæ/	/æ/
				باسواد	۱	/æf sane/	/æ/
				بی سواد	۱	/bænæf jæ	/æ/
۵	بنفشه	/bænæf je/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/bænæf jæ	/æ/
				باسواد	۱	/bænæf je	/e/
				بی سواد	۱	/bahaj æ/	/æ/
۶	بهاره	/bæhare/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/bahaj æ/	/æ/
				باسواد	۱	/bæhare/	/e/
				بی سواد	۱	/pæj vana/	/æ/
۷	پروانه	/pærvane/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	pæj vanæ/	/æ/
				باسواد		/pæj vane/	/e/

				بی سواد	۱	/tæj anæ/	/æ/
۸	ترانه	/tærane/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/tæj anæ/	/æ/
				باسواد	۱	//tærane	/e/
				بی سواد	۱	/dʒæni l æ/	/æ/
۹	جمیله	/dʒæni l e/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/dʒæni l e/	/e/
				باسواد	۱	/dʒæni l e/	/e/
				بی سواد	۱	/hænnæ næ/	/æ/
۱۰	خانه	/hænnæ næ/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/hænnæ næ/	/æ/
				باسواد	۱	/hænnæ næ/	/e/
				بی سواد	۱	/hani j æ/	/æ/
۱۱	حانیه	/hani j e/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/hani j e/	/e/
				باسواد	۱	/hani j e/	/e/
				بی سواد	۱	/hæt fi næ/	/æ/
۱۲	حکیمه	/hæci næ/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/hæt fi næ/	/æ/
				باسواد	۱	/hæci næ/	/e/
				بی سواد	۱	/hæl i næ/	/æ/
۱۳	حلیمه	/hæl i næ/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/hæl i næ/	/æ/
				باسواد	۱	/hæl i næ/	/e/
				بی سواد	۱	/xat i j æ/	/æ/
۱۴	خاطره	/xat ere/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/xat i j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/xat ere/	/e/
				بی سواد	۱	/j oxsa j æ/	/æ/
۱۵	رخساره	/roxsare/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/j oxsa j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/roxsare/	/e/
				بی سواد	۱	/xædʒæ/	/æ/
۱۶	خدیجه	/xædi dʒe/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/xædi dʒæ/	/æ/
				باسواد	۱	/xædi dʒe/	/e/
				بی سواد	۱	/sæi dæ/	/æ/
۱۷	سعیده	/sæi de/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/sæi dæ/	/æ/
				باسواد	۱	/sæi dæ/	/e/
				بی سواد	۱	/j obab/	-
۱۸	ریابه	/robabe/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/j obabæ/	/æ/

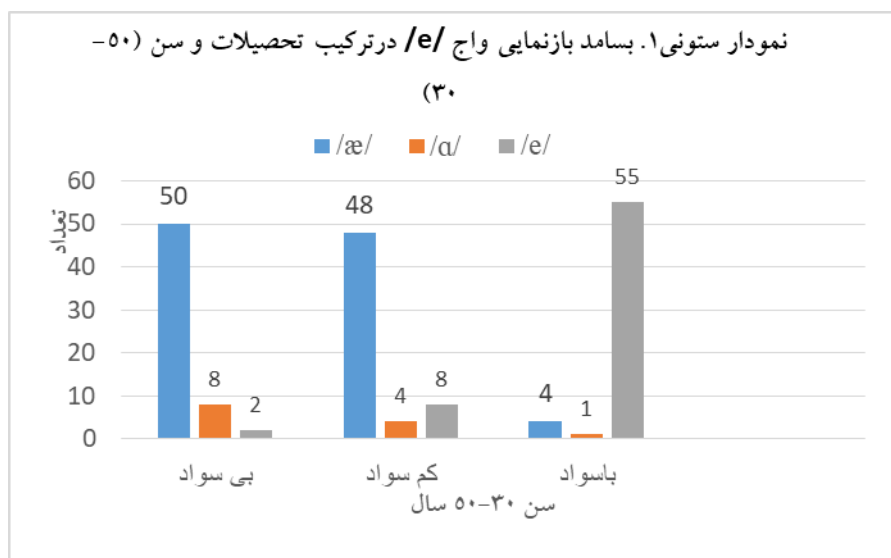
				باسواد	۱	/j obabe/	/e/
				بی سواد	۱	/si pi dæ/	/æ/
۱۹	سپیده	/sepi de/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/sepi de/	/e/
				باسواد	۱	/sepi de/	/e/
				بی سواد	۱	/j azi j æ/	/æ/
۲۰	راضیه	/razi j e/	(۳۰-۵۰)	کم سواد	۱	/razi j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/razi j e/	/e/

نتایج به دست آمده از بررسی تاثیر متغیرهای روان شناختی تحصیلات و سن (۳۰-۵۰) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه طبق جدول شماره (۲) به شرح زیر است.

جدول شماره (۵) بسامد و درصد بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در ترکیب سنی (۳۰-۵۰) سبک محاوره‌ای و گفتاری

ردیف	تعداد اسامی زنانه	سن	تحصیلات	درصد			مجموع
				/æ/	/ɑ/	/e/	
گروه یک	۶۰	(۳۰-۵۰)	بی سواد	۸۳,۳۳	۱۳,۴۴	۳,۳۳	۲
			کم سواد	۸۰	۶,۶۶	۱۳,۳۳	۸
			باسواد	۶,۶۶	۱,۶۶	۹۱,۶۶	۵۵

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۳۰-۵۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

۱,۶۶ درصد به جای واج /e/ از [a] استفاده‌اند و در نهایت در همین گروه سنی، افراد بی‌سواد حدود ۳,۳۳ درصد، افراد کم‌سواد ۱۳,۳۳ و نیز افراد باسواد ۹۶,۷ درصد خود واج /e/ را بکار برده‌اند. بنابراین، از تحلیل جدول شماره (۳) و نمودار ستونی شماره (۱) می‌توان گفت که در گروه سنی (۳۰-۵۰) سال در افراد بی‌سواد واج /e/ حدود ۹۶,۷۷ درصد دستخوش تغییر شده است. در افراد کم‌سواد این تغییر به میزان ۸۶,۶۶ درصد است و در افراد باسواد این تغییر تنها ۸,۴۴ درصد می‌باشد.

در این قسمت از پژوهش به بررسی تاثیر متغیرهای روان‌شناختی تحصیلات و سن (۵۱-۸۰) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه پرداخته می‌شود. به خاطر زیاد بودن شرکت‌کننده و اسم زنانه فقط ۲۰ مورد در جدول زیر شرح داده شده است.

بر اساس اطلاعات بدست آمده از جدول شماره (۵) و نمودار ستونی (۱)، در گروه سنی (۳۰-۵۰) سال میزان استفاده از /æ/ به جای واج /e/ در افراد بی‌سواد به مراتب بیشتر از کم‌سوادها و باسوادها است. یعنی در گروه سنی (۳۰-۵۰) از مجموع ۶۰ شرکت‌کننده بی‌سواد ۵۰ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۸ نفر از [a] و ۲ نفر از خود واج /e/ استفاده کرده‌اند. نیز در این گروه سنی، از مجموع افراد کم‌سواد ۴۸ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۸ نفر از خود واج /e/ و ۴ نفر از [a] استفاده کرده‌اند و نیز افراد باسواد این گروه ۴ نفر [æ] و ۵۵ نفر خود واج /e/ و ۱ نفر [a] را به کار برده‌اند. از تحلیل داده می‌توان گفت که در گروه سنی (۳۰-۵۰) سال بی‌سواد، حدود ۸۳,۳۳ درصد، در کم‌سواد ۸۰ درصد و در باسواد به میزان ۶,۶۶ از [æ] به جای واج /e/ استفاده شده است. همچنین در این گروه سنی افراد بی‌سواد، حدود ۴۴,۱۳ درصد، افراد کم‌سواد ۶,۶۶ درصد و افراد باسواد

جدول (۶). ۲۰ نمونه از تلفظ رسمی، تحصیلات، سن، تعداد آزمودنی، بازنمایی آوایی اسم و بازنمایی آوایی واج /e/

بازنمایی آوایی واج /e/	بازنمایی آوایی اسم	تعداد آزمودنی	میزان سواد	سن به سال	صورت اسم	واجی	اسامی زنانه	ردیف
/a/	/azada/	۱	بی‌سواد					
/æ/	/azadae/	۱	کم‌سواد	(۵۱-۸۰)	/azade/	آزاده	۱	
/e/	/azade/	۱	باسواد					
/æ/	/asi j æ/	۱	بی‌سواد					
/æ/	/asi j æ/	۱	کم‌سواد	(۵۱-۸۰)	/asi j e/	آسیه	۲	
/e/	/asi j e/	۱	باسواد					
/æ/	/i l ahæ/	۱	بی‌سواد					
/æ/	/i l ahæ/	۱	کم‌سواد	(۵۱-۸۰)	/el ahe/	الهه	۳	
/e/	/el ahe/	۱	باسواد					
/a/	/af sana/	۱	بی‌سواد					
/æ/	/æf sanae/	۱	کم‌سواد	(۵۱-۸۰)	/æf sane/	افسانه	۴	
/æ/	/æf sanae/	۱	باسواد					
/æ/	/bænæf jæ/	۱	بی‌سواد					
/æ/	/bænæf jæ/	۱	کم‌سواد	(۵۱-۸۰)	/bænæf fe/	بنفشه	۵	
/e/	/bænæf fe/	۱	باسواد					

				بی سواد	۱	/bahaj æ/	/æ/
۶	بهاره	/bæhar e/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/bæhaj æ/	/æ/
				باسواد	۱	/bæhar e/	/e/
				بی سواد	۱	/pæj vana/	/ɑ/
۷	پروانه	/pærvane/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	pæj vanæ/	/æ/
				باسواد		/pæj vane/	/e/
				بی سواد	۱	//t æj anæ	/ɑ/
۸	ترانه	/t ær ane/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	//t æj anæ	/æ/
				باسواد	۱	//t ær ane	/e/
				بی سواد	۱	/dʒæmi l æ/	/æ/
۹	جمیله	/dʒæmi l e/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/dʒæmi l æ/	/æ/
				باسواد	۱	/dʒæmi l æ/	/æ/
				بی سواد	۱	/hænnana/	/ɑ/
۱۰	حنانه	/hænnane/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/hænnænæ/	/æ/
				باسواد	۱	/hænnane/	/e/
				بی سواد	۱	/hani j æ/	/æ/
۱۱	حانیه	/hani j e/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/hani j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/hani j æ/	/æ/
				بی سواد	۱	/hætʃi næ/	/æ/
۱۲	حکیمه	/hæci næ/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/hætʃi næ/	/æ/
				باسواد	۱	/hætʃi næ/	/e/
				بی سواد	۱	/hæl i næ/	/æ/
۱۳	حلیمه	/hæl i næ/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/hæl i næ/	/æ/
				باسواد	۱	/hæl i næ/	/e/
				بی سواد	۱	/xat i j æ/	/æ/
۱۴	خاطره	/xat ere/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/xat i j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/xat ere/	/e/
				بی سواد	۱	/j oxsa j a/	/ɑ/
۱۵	رخساره	/roxsare/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/j oxsa j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/r oxsa re/	/e/
				بی سواد	۱	/xædʒæ/	/æ/
۱۶	خدیجه	/xædi dʒe/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/xædi dʒæ/	/æ/
				باسواد	۱	/xædi dʒe/	/e/

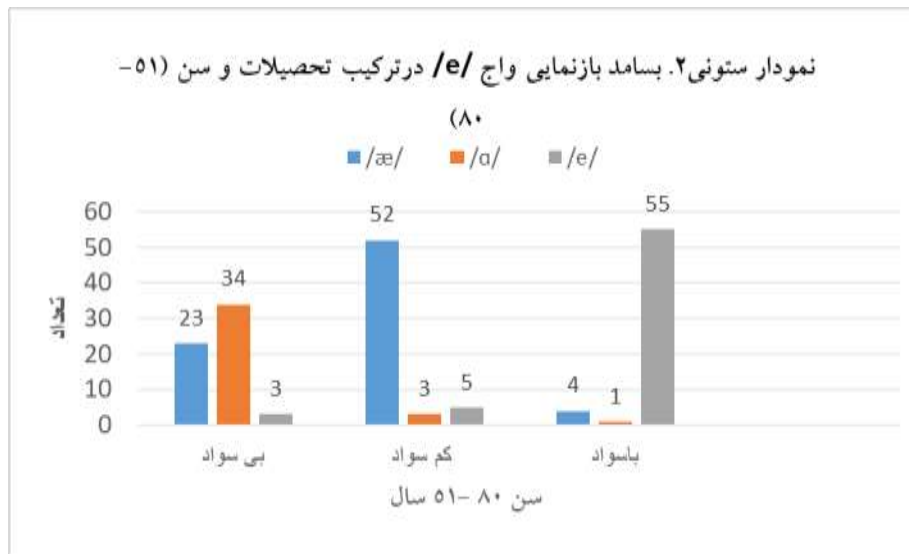
				بی سواد	۱	/sædæ/	/æ/
۱۷	سعیده	/sæi de/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/sæi dæ/	/æ/
				باسواد	۱	/sæi dæ/	/æ/
				بی سواد	۱	/j obab/	-
۱۸	ربابه	/robabe/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/j obabæ/	/æ/
				باسواد	۱	/j obabe/	/e/
				بی سواد	۱	/si pi da/	/ɑ/
۱۹	سپیده	/sepi de/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/sepi dæ/	/æ/
				باسواد	۱	/sepi dæ/	/e/
				بی سواد	۱	/j azi j a/	/ɑ/
۲۰	راضیه	/razi je/	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۱	/j azi j æ/	/æ/
				باسواد	۱	/j azi j e/	/e/

نتایج به دست آمده از بررسی بررسی تاثیر متغیرهای روان شناختی تحصیلات و سن (۵۱-۸۰) بر بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی ۶۰ اسم زنانه شماره (۳) به شرح زیر است.

جدول ۷- بسامد و درصد بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در ترکیب سنی (۵۱-۸۰) سبک محاوره‌ای و گفتاری

ردیف	تعداد اسامی زنانه	سن	تحصیلات	درصد					
				/æ/	/ɑ/	/e/	/æ/	/ɑ/	/e/
			بی سواد	۳۸,۳۳	۵۶,۶۶	۵	۲۳	۳۴	۳
گروه	۶۰	(۵۱-۸۰)	کم سواد	۸۶,۶۶	۵	۸,۳۳	۵۲	۳	۵
یک			باسود	۶,۶۶	۱,۶۶	۹۱,۶۶	۴	۱	۵۵

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۵۱-۸۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

درصد و افراد باسواد ۱,۶۶ درصد به جای واج /e/ از [ɑ] استفاده‌اند و در نهایت در همین گروه سنی، افراد بی‌سواد حدود ۵ درصد، افراد کم‌سواد ۸,۳۳ و نیز افراد باسواد ۹۱,۶۶ درصد خود واج /e/ را بکار برده‌اند. بنابراین، از تحلیل جدول شماره (۳) و نمودار ستونی شماره (۱) می‌توان گفت که در گروه سنی (۳۰-۵۰) سال در افراد بی‌سواد واج /e/ حدود ۹۵ درصد دستخوش تغییر شده است. در افراد کم‌سواد این تغییر به میزان ۹۱,۷۷ درصد است و در افراد باسواد این تغییر تنها ۸,۳۲ درصد می‌باشد.

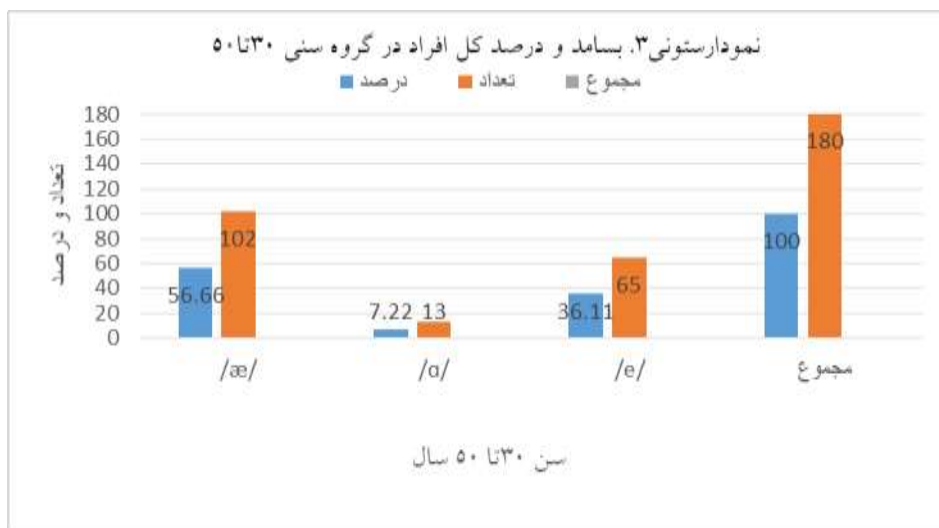
بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل و توصیف داده‌های پژوهش، بسامد و درصد کل افراد گروه سنی (۳۰-۵۰) در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد که واج /e/ را به صورت [æ] و [ɑ] و بازنمایی کردند به شرح زیر است.

بر اساس اطلاعات بدست آمده از توصیف جدول شماره (۷) و نمودار ستونی (۱)، در گروه سنی (۵۱-۸۰) سال میزان استفاده از /æ/ به جای واج /e/ در افراد بی‌سواد به مراتب بیشتر از کم‌سوادها و باسوادها است. یعنی در گروه سنی (۵۱-۸۰) از مجموع ۶۰ شرکت کننده بی‌سواد ۲۳ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۳۴ نفر از [ɑ] و ۳ نفر از خود واج /e/ استفاده کرده‌اند. نیز در این گروه سنی، از مجموع افراد کم‌سواد ۵۲ نفر به جای واج /e/ از [æ] و ۵ نفر از خود واج /e/ و ۳ نفر از [ɑ] استفاده کرده‌اند و همچنین افراد باسواد این گروه ۷ نفر [æ] و ۵۲ نفر خود واج /e/ و ۱ نفر [ɑ] را به کار برده‌اند. از تحلیل داده‌ها می‌توان گفت که در گروه سنی (۳۰-۵۰) سال بی‌سواد، حدود ۳۸,۳۳ درصد، در کم‌سواد ۹۱,۶۶ درصد و در باسواد به میزان ۶,۶ از [æ] به جای واج /e/ استفاده شده است. همچنین در این گروه سنی افراد بی‌سواد، حدود ۵۶,۶۶ درصد، افراد کم‌سواد ۵

جدول ۸- بسامد و درصد کل افراد در گروه سنی (۳۰-۵۰)

سازمان تحصیلات	بسامد	درصد
بی سواد	۵۶/۶۶	۱۰۲
کم سواد	۷/۲۲	۱۳
باسواد	۳۶/۱۱	۶۵
مجموع	۱۰۰	۱۸۰

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۳۰-۵۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

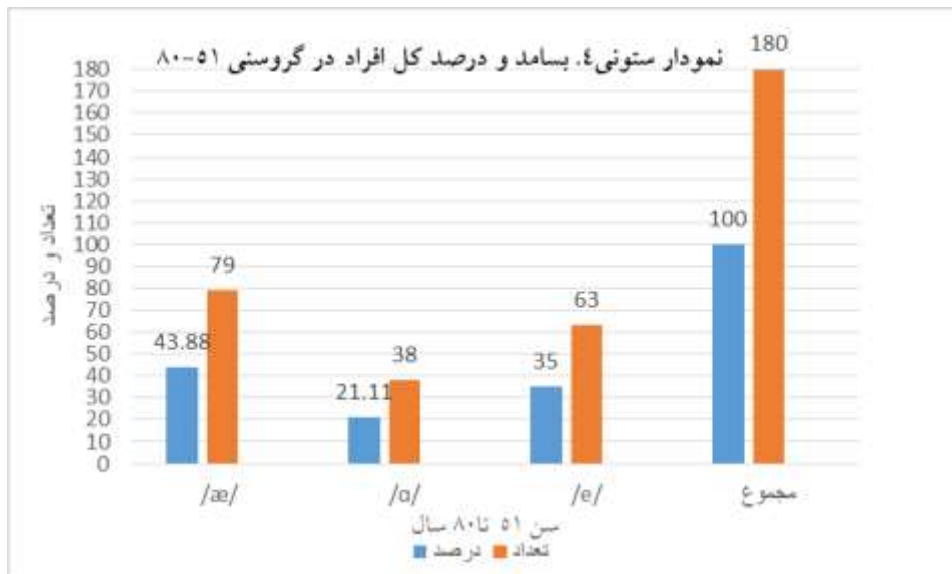
بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل و توصیف داده‌های پژوهش، بسامد و درصد کل افراد گروه سنی (۵۱-۸۰) در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد که واج /e/ را به صورت [æ] و [a] و /e/ بازنمایی کردند به شرح زیر است.

بر اساس توصیف و نتایج به دست آمده از جدول شماره (۸)، بسامد بازنمایی واج /e/ در گروه سنی (۳۰-۵۰) سال نشان می‌دهد که در ۱۸۰ نفر در سه گروه تحصیلی، ۱۰۲ نفر از کل افراد این گروه یعنی ۵۶٫۶۶ درصد، واج /e/ به صورت [æ] بازنمایی کرده‌اند. همچنین ۱۳ نفر یعنی ۷٫۲۲ درصد، آن را به صورت [a] تلفظ کرده‌اند و در نهایت ۶۵ نفر یعنی ۳۶٫۱۱ درصد واج /e/ را بدون تغییر بازنمایی کرده‌اند.

جدول ۹. بسامد و درصد کل افراد در گروه سنی (۵۱-۸۰)

سن	صفت	تعداد	درصد
(۵۱-۸۰)	/a/	۴۳	۸۸
(۵۱-۸۰)	/a/	۲۱	۱۱
(۵۱-۸۰)	/e/	۳۵	
	مجموع	۱۰۰	

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه سنی (۵۱-۸۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

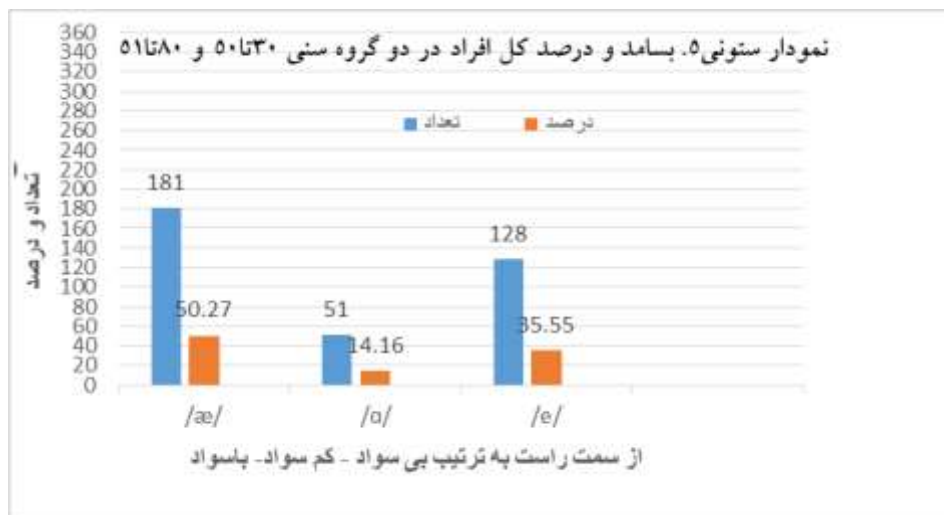
بر اساس نتایج به دست آمده از تحلیل و توصیف داده‌های پژوهش، بسامد و درصد کل افراد گروه‌های سنی (۳۰-۵۰) و (۵۱-۸۰) در سه گروه بی‌سواد، کم‌سواد و باسواد که واج /e/ را به صورت [æ] و [ɑ] و /e/ بازنمایی کردند به شرح زیر است.

بر اساس توصیف و نتایج به دست آمده از جدول شماره (۹)، بسامد بازنمایی واج /e/ در گروه سنی (۵۱-۸۰) سال نشان می‌دهد که در ۱۸۰ نفر در سه گروه تحصیلی، ۷۹ نفر از کل افراد این گروه یعنی ۴۳٫۸۸ درصد، واج /e/ به صورت [æ] بازنمایی کرده‌اند. همچنین ۳۸ نفر یعنی ۲۱٫۱۱ درصد، آن را به صورت [ɑ] تلفظ کرده‌اند و در نهایت ۶۳ نفر یعنی ۳۵ درصد واج /e/ را بدون تغییر بازنمایی کرده‌اند

جدول ۱۰. بسامد و درصد کل افراد در دو گروه سنی (۳۰-۵۰) و (۵۱-۸۰) و سه گروه تحصیلات

سن	تحصیلات	درصد	تعداد	
(۳۰-۵۰) و (۵۱-۸۰)	بی‌سواد	/æ/	۵۰٫۲۷	۱۸۱
	کم‌سواد	/ɑ/	۱۴٫۱۶	۵۱
	باسواد	/e/	۳۵٫۵۵	۱۲۸
	مجموع			۳۶۰

بسامد بازنمایی آوایی واج /e/ در ترکیب تحصیلات و گروه‌های سنی (۳۰-۵۰) و (۵۱-۸۰) با استفاده از نمودار ستونی به شرح زیر است.

پردازش واکه ها در قشر شنوایی مغز دارای سه دسته ویژگی متمایز باشند: گروهی از این ویژگیها (برای مثال دامنه زیرسازندهای ERP) تابع مشخصه‌های مقولهای محرک (اعم از صوتشناختی یا واجی) هستند، گروهی دیگر (اختلاف زمانی بین دو زیرسازند) متأثر از ویژگی های منحصر به فرد نمونه های محرک دریافتی اند و دسته ای نیز (مثل میزان یکسوگی در b1N و عدم یکسوگی در a1N) به نظر می رسد بخشی از مشخصات ذاتی و مستقل از درونداد این زیرسیستم از دستگاه عصبی باشند (۲).

گونه بنایی، یکی از گونه‌های مهم ترکی آذربایجانی در شمال غرب ایران است. این گونه از ترکی آذربایجانی، ویژگی‌ها و خصوصیات فوق‌العاده دارد. یکی از آنها، تبدیل واج /e/ در هجای آخر اسامی زنانه به [æ] و یا [a] در سبک گفتار و محاوره است. با این که اکثر اسامی زنانه در این گونه، وام‌واژه هستند و از زبان‌های فارسی و خصوصاً عربی وارد زبان ترکی آذربایجانی شدند، ولی همه این واژه‌ها در گفتار و زبان محاوره‌ای تابع گونه بنایی اند. البته لازم به توضیح است که این کاملاً بستگی به متغیرهای روان شناختی از جمله: تحصیلات، جنس، شغل، سن و ... دارد. بنابراین، هدف از پژوهش حاضر بررسی تاثیر متغیرهای روان شناختی (تحصیلات و سن) بر بازنمایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در چارچوب پیشنهادی (۶) در گونه بنایی ترکی آذربایجانی است.

براساس جدول شماره (۱۰)، در کل دو گروه سنی (۵۰-۳۰ و ۸۰-۵۱) سال، در سه گروه بی سواد، کم سواد و باسواد مشخص شد که در ۳۶۰ اسم زنانه، ۱۸۱ نفر به جای واج /e/ از [æ]، ۱۲۸ نفر از خود واج /e/ و ۵۱ نفر از [a] استفاده کرده‌اند. یعنی کل شرکت کنندگان در دو گروه، از [æ] بیشتر از [a] و خود واج /e/ استفاده‌اند.

بحث و نتیجه گیری

روان شناسی زبان پردازش و بازمودهایی از دانشی است که مبنای توانایی استفاده از زبان و چگونگی ارتباط آن با دیگر جنبه های شناخت انسان هستند (۱۹) روان شناسان زبان بر دانش زبان و فرآیندهای روان شناختی دخیل در استفاده روزمره تأکید دارند؛ همچنین روان شناسان زبان به نقش های اجتماعی دخیل در استفاده زبان و مکانیزم های ذهنی مربوطه علاقه مند هستند (۲۰). بخش های مختلف مغز در راه اندازی فرایندهای زبان دخیل هستند (۲۱).

فرآیند تفکیک ادراکی واکه ها از سیگنال صوتی تا پیام عصب تن کرد شناختی، حاصل روندی تدریجی از نشان گذاری و پردازش بر اساس مشخصات صوت شناختی تا مقوله بندی بر اساس مشخصات واجی است که در مرحله اول در دو نیمکره چپ و راست به صورت تقریباً متقارن انجام م ی شود اما در نهایت بار اصلی پردازش به نیمکره چپ منتقل می گردد. همچنین به نظر می رسد که همبسته های عصب شناختی فرآیند

اند به جای واج /e/ از [a] و افراد کم سواد از [æ] به جای واج /e/ و باسواد از خود واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده کنند. این نتایج نشانگر تاثیر سن و تحصیلات بر باز نمایی واج /e/ است.

بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۵۰-۳۰) سال در کل سه گروه بی سواد، کم سواد و باسواد مشخص شد که در ۱۸۰ اسم زنانه، ۱۰۲ نفر مایل اند که به جای واج /e/ از [æ]، ۱۳ نفر از [a] و ۶۵ نفر از خود واج /e/ استفاده کنند. بر این اساس می توان نتیجه گرفت که در کل در این رده سنی، افراد از [æ] بیشتر از خود واج /e/ و [a] استفاده می کنند و مایل اند که بعد از [æ] از خود واج /e/ استفاده نمایند و تنها چند نفر دوست دارند که [a] را به کار ببرند. همچنین بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۸۰-۵۱) سال در کل سه گروه بی سواد، کم سواد و باسواد مشخص شد که در ۱۸۰ اسم زنانه، ۷۹ نفر مایل اند که به جای واج /e/ از [æ]، ۳۸ نفر از [a] و ۶۳ نفر از خود واج /e/ استفاده کنند. بر این اساس می توان نتیجه گرفت که در کل در این رده سنی، افراد از [æ] بیشتر از خود واج /e/ و [a] استفاده می کنند و تمایل دارند که بعد از [æ] از خود واج /e/ استفاده نمایند. در این گروه استفاده از [a] قابل ملاحظه است. در نهایت براساس جدول شماره (۱۰)، در کل دو گروه سنی (۵۰-۳۰ و ۸۰-۵۱) سال، در سه گروه بی سواد، کم سواد و باسواد مشخص شد که در ۳۶۰ اسم زنانه، ۱۸۱ نفر به جای واج /e/ از [æ]، ۱۲۸ نفر از خود واج /e/ و ۵۱ نفر از [a] استفاده کرده اند. به عبارتی می توان نتیجه گرفت که در گونه بنایی، تمایل به استفاده از [æ] بیشتر از خود واج /e/ و [a] است. و بعد از [æ]، استفاده از خود واج /e/ رایج است.

در کل پس از انجام بررسی های اولیه و تجزیه و تحلیل داده ها از طریق نمودارهای ستونی می توان نتیجه گرفت که تفاوت میان گروه های سنی و تحصیلی در بازنمایی آوایی واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه در گونه بنایی ترکی آذربایجانی معنادار است. بر اساس یافته های پژوهش، واج /e/ در گروه سنی 30-50 سال با تحصیلات بالا، دارای

پس از بررسی و تحلیل داده ها مشخص شد که میزان تحصیلات و سن بر بازنمایی آوایی واج /e/ در آخر هجای پایانی اسامی زنانه تاثیر گذار است. بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۵۰-۳۰) سال در سه گروه بی سواد، کم سواد و باسواد مشخص گردید که افراد باسواد بیشتر از افراد کم سواد و بی سواد از خود واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده می کنند. دلیل این است که این افراد خیلی تمایل دارند که گفتار خود را به گونه معیار نزدیک کنند. اما افراد بی سواد و کم سواد مایل اند که از [æ] و بعضی اوقات از [a] استفاده کنند. بر اساس نتایج به دست آمده از جدول شماره (۵)، از ۶۰ نفر باسواد، ۵۵ نفر از خود واج /e/، یک نفر از [a] و ۴ نفر از [æ] استفاده کرده اند. همچنین از ۶۰ نفر کم سواد، فقط ۸ نفر خود واج /e/ را و ۴ نفر [a] و ۴۸ نفر [æ] را به کار برده اند. نیز از کل افراد بی سواد در این گروه، فقط ۲ نفر از خود واج /e/، ۸ نفر از [a] و ۵۰ نفر از [æ] استفاده کرده اند. این نشان می دهد که افراد بی سواد و کم سواد در این گروه تمایل دارند که از [æ] به جای واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده کنند و افراد باسواد علاقه دارند که از خود واج /e/ استفاده نمایند. این نشان می دهد که تحصیلات و سن بر بازنمایی واج /e/ تاثیر گذار است.

بر اساس نتایج به دست آمده از بررسی گروه سنی (۸۰-۵۱) سال در سه گروه بی سواد، کم سواد و باسواد مشخص گردید که افراد که باسواد بیشتر از افراد کم سواد و بی سواد از خود واج /e/ در هجای پایانی اسامی زنانه استفاده می کنند. دلیل این است که این افراد خیلی تمایل دارند که گفتار خود را به گونه معیار نزدیک کنند. اما افراد بی سواد و کم سواد مایل اند که [æ] و بعضی اوقات [a] را به کار گیرند. بر اساس جدول شماره (۷)، از ۶۰ نفر باسواد، ۵۵ نفر از خود واج /e/ یک نفر از [a] و ۴ نفر از [æ] استفاده کرده اند. همچنین از ۶۰ نفر کم سواد، فقط ۵ نفر خود واج /e/، ۴ نفر [a] و ۵۲ نفر [æ] را به کار برده اند. نیز از کل افراد بی سواد در این گروه، فقط ۳ نفر از خود واج /e/، ۳۴ نفر از [a] و ۲۳ نفر از [æ] استفاده کرده اند. این نشان می دهد که افراد بی سواد در این گروه مایل-

دیگر طبق این فرضیه نسل‌های قدیمی‌تر شکل اولیه‌ای از زبان و نسل‌های جوان‌تر نشان‌دهنده شکل بعدی خواهند بود و این پژوهش نیز نشان‌دهنده فرضیه است.

تعارض منافع

مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

بالاترین میزان رخداد واج /e/ بوده است و پایین‌ترین رخداد واج /e/ در گروه 51-80 سال با تحصیلات خیلی پایین است. عدم استفاده واج /e/ در این گروه را می‌توان با استفاده از فرضیه‌زمان‌ظاهری لباو (Labov) توجیه کرد. بر اساس این فرضیه، نظام واجی و ساختارهای زبانی هر فرد در بزرگسالی تثبیت شده و پس از آن به ندرت دچار تغییر می‌کند. به عبارت

References

1. Goldin-Meadow S, Levine SC, Hedges LV, Huttenlocher J, Raudenbush SW, Small SL. New evidence about language and cognitive development based on a longitudinal study: hypotheses for intervention. *American Psychologist*. 2014;69(6):588.
2. Nasri A, Karimi doustan G. Electrophysiological Evidence of Neurological Representations of the Phonological and Phonetic Properties of Persian Vowels in the Auditory Cortex. *Language Research*. 2021;11(2):223-45.
3. Katamba F. Introducing lexical morphology. *Morphology*. ۱۱۰-۱۹۹۳:۸۹ .
4. Antonova-Ünlü E, Wei L. Aspect acquisition in Russian as the weaker language: Evidence from a Turkish-Russian child. *International journal of bilingualism*. 2016;20(2):210-28.
5. Bahrami-Khorshid S, Malekimoghaddam A, Mirzai-Nia S. Grammaticalization in Azerbaijani Turkish: A Case Study of Postpositions. *ZABANPAZHUI (Journal of Language Research)*. 2018;10(27):69-89.
6. Holtgraves TM. *Language as social action: Social psychology and language use*: Psychology Press; 2013.
7. Razi-Najad S-M. *Phonology of Meshkin Shahr dialect*. Tehran: University of Tehran; 2002.
8. Labov W. *The Social Motivation of a Sound Change (chapter 1)*. Sociolinguistic Patterns. Philadelphia: University of Pennsylvania Press; 1972.
9. Munro N, Lee K, Baker E. Building vocabulary knowledge and phonological awareness skills in children with specific language impairment through hybrid language intervention: a feasibility study. *International Journal of Language & Communication Disorders*. 2008;43(6):662-82.
10. Kord-e- Za'feranloo Kamboozia A, Razavian H. A Number of Phonological Processes of Bijar Turkish. *Language and Linguistics*. 2005;1(2):89-103.
11. khani M, Afkhami A. Investigating sociolinguistic patterns of Qazvin Turkish dialect: a research on the influence of social variables on phonological changes. *Comparative linguistic research*. 2020;19(10):199-213.
12. Razinejad SM, Kolahduzipur A. The Representation of the Phoneme /r/ in Ajabshir Turkish Dialect within Optimality Theory. *Journal of Western Iranian Languages and Dialects*. 2018;6(22):81-92.
13. Monsef M, Kord-e- Za'feranloo Kamboozia A. Some phonological processes in Qashqai Turkish. *Anthology of literature and local languages of Iran*. 2015;10.
14. Hesabgar H. *Phonetic system of Turkish-Azeri language*. Tehran :Allameh Tabatabai University; 1992.
15. Heidari Mazrae Jahan AH. *Analysis of homogenization processes of Turkish-Azeri language based on the phonology of the unit itself*. Tehran: Allameh Tabatabai University; 2002.
16. Alaei B. Investigating the process of vowel coordination in Azeri Turkish language of Moghan region from the point of view of individual phonology. *Linguistic research*. 2013;8(5):31-48.
17. Izanlou A. Communication function of phonetic changes of two-part borrowed first names in Esfidani Turkish variety. *Khorasan linguistics and dialects*. 2018;11(1):284-61.
18. Asiaee M, Rahandaz S. The Effect of Social Variables of Age, Education and Style on the Phonetic Representation of /r/ in the Gogani Variety of Azeri. *Journal of Sociolinguistics*. 20.۷۷-۶۶:(۴)۱:۱۸

19. Harley TA. The psychology of language: From data to theory: Psychology press; 2013.
20. Mercer N. The social brain, language, and goal-directed collective thinking: A social conception of cognition and its implications for understanding how we think, teach, and learn. Educational Psychologist. 2013;48(3):148-68.
21. Friederici AD. The brain basis of language processing: from structure to function. Physiological reviews. 2011;91(4):1357-92.

*Original Article***Changing phonological representations with a psycholinguistic approach: The role of education and age**

Received: 31/03/2021 - Accepted: 09/05/2022

Yosef Hazrati^{1*}¹ Assistant Professor, Department of Linguistics, Payam Noor University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)

Email: Hazratiyosef@gmail

Abstract

Introduction: A new look at science, including a psychological look at the cognitive functions of the mind, including language, is one of the favorite researches of scientists. One of the psychological functions of the brain in the Turkish constructional variety is the conversion of the phoneme /e/ in the last syllable of feminine nouns into the phoneme [æ] in speech. Although most of the female names in this type are loanwords, but all these words are subject to the Banabi type in speech and colloquial language. Of course, it is necessary to explain that this completely depends on education and age. Therefore, the aim of the current research is the effect of psycholinguistic variables (education and age) on the representation of the phoneme /e/ in the final syllable of female nouns in the Banabi variant of Azerbaijani Turkish.

Methods: In this research, the data collection method is interview. 60 female names were collected from 60 native speakers of Benabi language after interview. In this way, all these 60 subjects were asked to introduce themselves. Subjects were divided into three groups based on education variable and two groups based on age. Due to the illiteracy of some of the subjects, only verbal and spoken style was examined. The research data were analyzed using column charts.

Results: The data analysis shows that psycholinguistic variables (education and age) have an effect on the phonetic representation of the /e/ phoneme in the final syllable of female names of the Banabi variety of Azerbaijani Turkish.

Conclusion: In fact, it can be said that the phonetic representation of the phoneme /e/ in this species is a function of psycholinguistic differences.

Keywords: Benabi Type, Psycholinguistic Variables, Education And Age, Female Names, Final Syllable